

Prolegomena zu einer Geschichte der Moraltheologie. Hrsg. K.-H. Kleber (Schriftenreihe zur Moraltheologie. Bd. 2). Stephanus-Verlag 1994 ss. 61.

Studia nad historią teologii moralnej, zwłaszcza w obecnym wieku, przeżywają nie tyle swój renesans, co raczej pierwsze, owocne początki. Zainteresowania te, w formie bardziej systematycznej, rozpoczęły się od wykładów prof. L. Vereecke w Akademii Alfonsjańskiej w Rzymie, gdzie z czasem utworzono nawet specjalną katedrę. Istnieje ona i dziś, kierowana już przez uczniów belgijskiego Profesora. Następnie podobną katedrę utworzono na Sekcji Teologii Moralnej Wydziału Teologicznego KUL, którą od początku kieruje ks. prof. F. Greniuk. Wykłady z historii teologii moralnej odbywają się w ramach licznych wykładów monograficznych, a przede wszystkim w ramach wstępu do teologii moralnej ogólnej.

W ostatnim okresie pojawiły się także całościowe – książkowe opracowania historii teologii moralnej, jak np. A. A n g e l i n i, A. V a l s e c c h i. *Disegno storico della teologia morale* (Bologna 1972 ss. 230); K.-H. K l e b e r. *Einführung in die Geschichte der Moraltheologie* (Passau 1985 ss. 98); J. P r y s z m o n t. *Historia teologii moralnej* (Warszawa 1987 ss. 396 – dzieje teologii moralnej w Polsce opracował J. Wichrowicz (s. 315-396), a historię etyki protestanckiej A. Marcol (s. 200-252)).

Liczne informacje, czasem nawet dość systematyczne, odnoszące się do historii teologii moralnej można spotkać w opracowaniach historii etyki, jak np. A. M a c I n t y r e. *Geschichte der Ethik im Überblick. Vom Zeitalter Homers bis zum 20. Jahrhundert* (Meisenheim 1984 ss. 253); S. H. P f ü r t n e r i n. *Ethik in der europäischen Geschichte*. T. 1: *Antike und Mittelalter*; T. 2: *Reformation und Neuzeit* (Stuttgart 1988 t. 1 ss. 187; t. 2 ss. 204); V. J. B o u r k e. *Historia etyki* (b.m.w. 1994 ss. 417).

Oczywiście liczne informacje z tego zakresu można znaleźć w podręcznikach teologii moralnej oraz historiach teologii czy wreszcie różnych szczegółowych artykułach. Tych ostatnich jest coraz więcej i stanowią znaczące przyczynki dla poznania licznych szczegółów całego obrazu tej dyscypliny. Te nowe opracowania stara się odnotować *Bibliographie Selective de Morale*, publikowana w ramach „Studia Moralia”, wydawanych przez Akademię Alfonsjańską. Natomiast w Polsce stara się podobną funkcję spełniać *Przegląd bibliografii teologicznomoralnej* publikowany w „Rocznikach Teologicznych” w zeszycie poświęconym teologii moralnej.

Zainteresowanie historią teologii moralnej znalazło szczególnie podatny grunt na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Passau, oczywiście za przyczyną prof. K.-H. Klebera. Sam, wybitny znawca przeszłości teologii moralnej, jest także animatorem wielu inicjatyw i badań w tym zakresie. W tym nurcie należy umieścić także zorganizowanie specjalistycznego sympozjum pt. „Historia teologii moralnej”, które odbyło się we wspomnianym uniwersytecie, w dniach 14-18 września 1994 r. Prezentowany zbiór jest częściową publikacją zawierającą akta tego spotkania.

Książkę otwiera słowo wstępne K.-H. Klebera (s. 5). Następnie zamieszczono pięć wystąpień plenarnych. 1. J. G. Ziegler z Uniwersytetu Mainz: *Zadania i cele stawiane*

historii teologii moralnej (s. 7-22); 2. K.-H. Kleber z Uniwersytetu w Passau: *Prolegomena do historii teologii moralnej* (s. 23-32); 3. P. C. Hartmann z Uniwersytetu w Mainz: *Myśli historyka nad historią teologii moralnej* (s. 33-34); 4. P. Fonk z Uniwersytetu w Würzburg: *Początek i rozwój historii filozofii* (s. 35-50); 5. G.-P. Raabe z Uniwersytetu w Passau: „*Toolbox*” dla projektu historii teologii moralnej (s. 51-61). Przy czym tekst P. C. Hartmanna to tylko streszczenie głównych idei wykładu.

Przedstawione referaty są materiałem, który stara się spojrzeć na historię teologii moralnej od strony metodologiczno-formalnej. W minimalnym stopniu doszły do głosu uwagi systematyzacyjne czy jakieś szczegółowe kwestie periodyzacyjne. Widać zatroskanie i starania o właściwe widzenie samej dyscypliny, a następnie, aby nie była ona traktowana tylko jako dodatek do całości teologii moralnej ogólnej i szczegółowej. Zatem chodzi tu nie tyle o historię tej dyscypliny, co przede wszystkim o sam problem jako działu nauk teologicznych. Poszczególni prelegenci, wybitni specjaliści, wskazują na poszukiwania i stawiane postulaty. Można zatem stwierdzić, iż jawią się tylko prolegomena, wstępy, wprowadzenia czy wskazania ku rozwojowi.

Taka wizja jest zatem dość odbiegająca od uprawiania jej w niektórych ośrodkach, gdzie stara się pokazać historię jako fenomen wypełniony nazwiskami, datami, tytułami czy miejscami. Oczywiście to jest istotne, ale wymagane są założenia metodologiczne. Ważne jest, aby umiejętnie dostrzec rolę, jaką tu może odegrać historia filozofii czy szeroko pojęta historia. Omawiane sympozjum uświadamia i to pole badawcze w kontekście historii teologii moralnej.

W prezentowanych materiałach widać wyraźne zawężenie do kręgu języka niemieckiego. Podczas dyskusji, z której materiały nie znalazły się w prezentowanej książce, padły liczne wypowiedzi i z innych kręgów językowych. Jest to bez wątpienia brak, gdyż zamieszczenie tych wystąpień ukazałoby szersze spektrum propozycji, opinii czy innych opcji badawczych z zakresu historii teologii moralnej. Wkład profesorów z Polski był znaczący.

Trzeba zauważyć, iż podejmowane badania są mało skoordynowane. Są to często osobiste inicjatywy czy wysiłki niektórych kręgów uniwersyteckich. Brak centrum, które pozwoliłoby na większą systematyzację i informację w zakresie prowadzonych badań. Oczywiście, prace metodologiczne ostatecznie prowadzą do konkluzji opracowania kompleksowej historii teologii moralnej. Taką potrzebę widać, m.in. na przykładzie tego, co dotąd osiągnięto, a co opublikowano w postaci książek czy artykułów.

Prezentowana książka uświadamia zainteresowanie historią teologii moralnej. Ukazuje osiągnięcia a zarazem i braki. Zwraca uwagę na popełnione błędy, niedociągnięcia, ale jednocześnie także uświadamia znaczny potencjał intelektualny. Należy wyrazić wdzięczność Uniwersytetowi w Passau za zorganizowanie sympozjum oraz opublikowanie akt, co jest bez wątpienia zasługą prof. K.-H. Klebera. Oby pod jego kierownictwem udało się w niedalekiej przyszłości opracować i wydać historię teologii moralnej, dojrzałą metodologicznie.